

KOBİ'ler İçin Enerji Kaynaklarını Kullanım Projeleri Geliştirilmeli

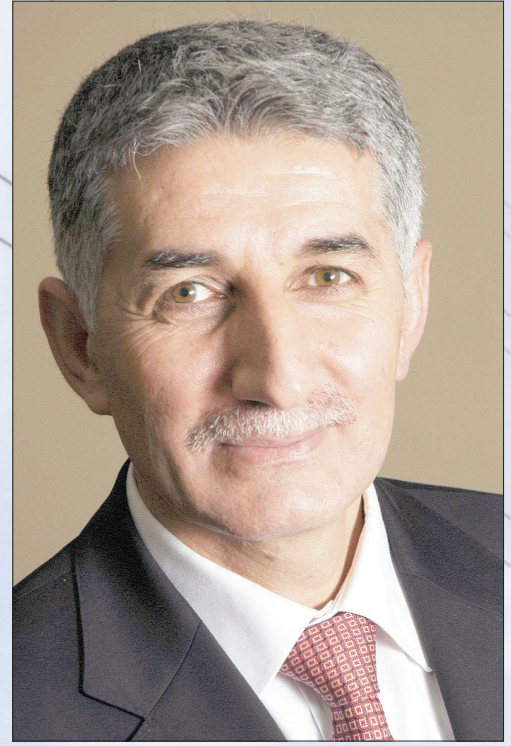
KOBİ'lerin enerji maliyetlerini düşürecek projelerin devreye girebilmesi için, bu projeleri yapan ticari firmaların da oluşması gerektiğini belirten KOBİ Danışmanları Derneği Başkanı Mehmet Önder, Türkiye'de bu tür projelere öncülük yapacak olan ticari işletmelerin yeterli olmadığını ifade etti

→ Röportaj: Gülde DEMİR

KOBİ Danışmanları Derneği (KOBİDA) Başkanı Mehmet Önder KOBİ'lerin dünyadaki değişimi ve gelişimi karşısında enerjinin rekabette önemli bir yer alacağını ifade ederek, "Artık işçiliği belli bir yere kadar, satışınızı belli bir yere kadar indirebiliyorsunuz. O zaman ya satın alma maliyetlerini düşüreceksiniz ki o da başka birisinin satış maliyetidir ya da işletmenin içinde ekonomik başka değerler oluşturmanız gerekiyor. Enerji bu değerlerden bir tanesi" diyor. KOBİ'lerin enerji ile ilgili ihtiyaçları açısından konuyu ele alırsak üretimin temel girdilerinden bir tanesini enerji oluşturuyor. KOBİDA Başkanı Önder konuya ilişkin sorularımıza yanıtladı.

● KOBİ'lerin enerji maliyetleri rekabetin önünde bir engel mi?

Ağır sanayiye çalışan döküm, kalıp ve sanayi üretimi yapan KOBİ'lerin enerji maliyetleri ciddi bir yer tutmakta. Enerji maliyetleri ise işletmelerin kendi ellerinde olmayan ve tamamen tedariki devlete bağlı, bugünlerde çok az da olsa özel sektöre bağlı olan enerji girdileriyle doğru orantılıdır. Bu da maliyet unsurunu aşağıya düşürememektedir. Halbuki rekabette yüzde birlik indirim bile işletmelerde önemli bir avantaj haline gelmektedir. Oysa işletmelerin enerji girdilerinin çok ekonomik olarak sağlanmasının yöntemi var. Biri şu anda olduğu gibi devletin tamamen her noktaya enerji transferi, diğerleri rüzgar, su ve güneş alternatiflerinden yararlanarak, işletmeler kendi enerjilerini çok aşağı çekebilirler. Türkiye'de işletmelerde güneş enerjisi ile ilgili olan temel girdi çok yukarıda değil. Güneş enerjisini daha çok evlerde suyun ısıtılması şeklinde kullanıyoruz. Sudan enerji elde edilmeyi sanayide hemen hemen hiç görmüyoruz. Ama Türkiye'nin bir su cenneti olduğunu, akarsu kaynaklarının bol olduğunu düşünecek olursak, bu kaynaklardan küçük türbinler ile çok yüksek enerji elde edilebilir. Yani kentsel veya kırsal bölgedeki aydınlatmalardan tutun da, bu bölgelerde yapılan tüm sanayi işletmelerinin enerji girdileri, bu türbinler sayesinde sifira kadar indirilebilir veya sadece türbin maliyetine (işletmelerdeki her hangi bir makineden daha ucuzdur) satın alınabilir. Bu tür uygulamalar dünyada bulunmakta ancak Türkiye'de böylesi uygulamalar yok. Yine rüzgar enerjisi ile enerji üretimine bakıldığında, bununla ilgili Türkiye'de çok uzun ölçüm-

► Mehmet ÖNDER - KOBİ Danışmanları Derneği Başkanı

lerden, rüzgar kanallarının oluşturulup analizlerinin yapılmasından bahsediliyor. Hollanda gibi ülkelerde, her bahçede, her sahada rüzgar tribünlerinin olduğunu görüyoruz. Türkiye'nin her tarafı denizlerle çevrili, özellikle Marmara tamamen denizlerle kaplı ve yüksek vadileri olduğu için sadece buradan ciddi bir rüzgar enerjisi elde edilebilir. Ayrıca sanayi işletmeleri kurulurken su ve rüzgar enerji kaynaklarından istifade edilebilmesi için yerleşim organizasyonları yapılmıyor. Sanayi işletmeleri için ulaşım ve denize yakın olması önemli ama enerji parametrelerinin de sanayi işletmeleri için dikkate alınması gerekmektedir.

● KOBİ'lerin hükümetten enerji politikaları konusunda beklentileri nedir?

KOBİ'ler hükümetten vergi ve enerji maliyetlerinin düşürülmesini sürekli istiyor. Geçtiğimiz yıllarda yapılan enerji kaynakları ve enerji ile ilgili yasal düzenlemeler Türkiye'nin önünü açacak ve önümüzdeki dönemde süreç çok daha hızlı olacaktır. Çünkü geçmiş dönemde yasal düzenlemelerin alt yapısı hazır değildi ve bununla ilgili sistemin öntü kapalıydı. Şimdi yasal düzenlemeler yürürlüğe girdi. Belki mevcut birtakım aksaklıklar olabilir, bunlar da zamanla düzelecektir. Bu arada TOBB'un ve Ekonomik Forum Dergisi'nin enerjinin temel girdileri üzerine yapmış olduğu ve yapacağı araştırmaların, incelemelerin de son derece önemli ve doğru olduğunu söyleyebilirim. Özellikle yeni hükümete, yeni ekonomi politikalarını belirlemelerinde bir ışık tutacaktır. KOBİ'lerin enerji maliyetlerini düşürecek projelerin devreye girebilmesi için, bu projeleri yapan ticari firmaların da oluşması gerekiyor. Maalesef Türkiye'de bunlara öncülük yapacak olan, bunları tetikleyecek olan ticari işletmelerin yeterli olmadığını görüyoruz. Örneğin, su türbinleriyle bir şeyler yapılacaksa, enerji üretilecekse, bu türbinlerin Türkiye'de satış noktaları yok. Bunlar devreye girecekse anlatılmalarıyla ilgili danışmanlık sektörünün gelişmediğini görüyoruz. Yine sanayi işletmeleri konuya takıldığı zaman yatırımcının konuyla ilgili yeterince dikkati çekilmemekte. Makineyi satan ticari firmalar, bunu sahaya anlatacak olan bilgili insanlar ve sanayiye yatırım yapacak olan ticari işletmeler olmazsa, o zaman bu sektörün ayağa kalkması ve hayat bulması çok zor olur. Bir an önce bu ufkun, bu vizyonun, bu propagandanın Türkiye'ye kazandırılması gerekiyor. Enerji Bakanlığı'nın önüne bunun gibi materyaller konulduğu zaman kaynak aktarılmasıyla ilgili ileride doğru bu sistemin çalışacağını altını çiziyorum. Ayrıca politikaları belirleyecek olan belki yeni bir teknoloji bakanlığı olabilir, sanayi bakanlığı olabilir. Organize bölge müdürlüklerinde yapılanmaların da enerji kaynaklarının dikkate alınarak yapılması gerekmektedir.

● **Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle doğalgaz boru hatlarının geçiş bölgesi konumunda olması enerjinin yönetilmesinde Türkiye'yi nereye taşır?**

Doğalgaz boru hatlarının Türkiye'den geçmesi, Türkiye'nin lojistiği açısından son derece önemli. Doğalgazın ve petrolün taşınmasında kritik bir ülke olarak Türkiye'nin ileriki yıllarda bu lojistik gücünü dünyada kullanabileceğini düşünüyorum. Türkiye'de boru hatlarının geçmesi ne işimize yarıyor sorusunun cevabını Türkiye'de kimse yeterince bilmiyor. Türkiye'den geçen boru hatlarından bize enerji kaynağı söz konusu mu, yoksa bir kira mı söz konusu? Bunların

cevabını bilen pek kimse yok. Bana göre en önemli değeri önümüzde dönem içinde enerjinin yönetiminde, lojistik bir ülke olmamızdan dolayı söz hakkımızın olacağıdır. Yunanistan ve Karadeniz'deki geçiş hatlarıyla bakıldığı zaman tabii ki Rusya açısından Türkiye son derece önemli. Rusya enerjinin hem üreticisi hem de lojistik yöneticisi. Bu üst yapısını Türkiye ile paylaşmak istemiyor. Dolayısıyla enerjinin yönetilmesinde söz sahibi olmak istiyor ve bu konuda özellikle batının liderliğini elinde bulundurmamak istiyor. Bu bir enerji kavgası ve bu kavga dünya politikalarında da belirleyici bir unsur.

● **İşletmelerin yabancılara satılması ve özelleştirilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz? Önümüzdeki süreçte özelleştirmeler enerji sektöründe hızlanmalı mı?**

Tabii gönül ister ki Türk sanayicisi bu madenleri işletsin, onlar kursun, onlar üretsin, onlar satsın. Fakat bu olmazsa yabancı sermayeyi Türkiye'ye getirmemiz lazım. Bunu birincisi sermaye için getirmemiz lazım. İkincisi bu firmaların dağıtım kanallarını da unutmamamız lazım. Eğer dünyaya entegre olmak istiyorsanız, bu firmalarla entegre olabiliyorsunuz. Dolayısıyla bu firmaların Türkiye'ye yatırım yapması halinde bizim de dünyaya entegrasyonumuz tamamlanmış oluyor. Fakat bunu yönetmek gerekiyor. Yönetilmesiyle ilgili olan süreçte daha dikkatli olunması gerektiğine inanıyorum. Yabancı sermayenin Türkiye'ye gelmesi, enerji sektörüyle ilişkilenmesi açısından hangi ülkenin enerji firmaları Türkiye'ye geliyor, buna bakılması lazım. Yabancı şirket dediğimiz zaman onları bir blok olarak görmememiz lazım. Yabancıların içinde de ayırıştırarak bakmamız lazım. Hangi iş dünyası Türkiye'ye geliyor? Eğer yalnızca bir ülkenin firmaları Türkiye'ye geliyorsa bunu risk olarak görebiliriz. Madenlerin işletilmesiyle ilgili, özellikle yabancılara yapılmış olan anlaşmaların ve hukukun alt yapısını kamuoyu bilmiyor. İstedığımız yere kuyu açamıyoruz, istediğimiz yere kömür işletmesi yapıp yapamayacağımızı bilemiyoruz. Bor madenlerinin ne kadar işletip işletemeyeceğimizi, bunu dünyadaki enerji kaynağına ne kadar payla dönüştüreceğimizi bilmiyoruz. Türkiye'nin mermer madenlerinden tutun da, altın madenlerimize varıncaya kadar madenlerimizin olduğu söyleniyor. Bunların niye işletilemediğinin nedeni de açıklanamıyor. Tabii bunlar bilinmeyince kafalar aydınlanamıyor ve bu konuyla ilgili yorum yapma, fikir yürütme ve kaynak yönlendirilmesi de maalesef Türkiye'de yapılamıyor. Bunlar da ancak hükümetin ve devletin elindeki kaynaklarla açıklanması gerekiyor. Yani önümüzdeki dönem içinde enerji bakanlığının ve diğer sorumlu bakanlıkların bunu kamuoyu ile paylaşması gerekiyor.